proLékaře.cz | 15.10.2026

Recenze knihy

P. Vachata, M. Sameš, et al. Lícní nerv. Anatomie, patologie, léčba. Praha: Mladá fronta – edice Postgraduální medicíny 2016. ISBN 978-80-204-3252-0.

I když je v názvu knihy lícní nerv, představuje tato publikace moderní a srozumitelný souhrn znalostí o široké problematice kmene, baze lební, periferního neuromuskulárního komplexu, v jehož středu se nachází nervus facialis. Autoři knihy jsou neurochirurgové, kteří vyžadují precizní anatomické znalosti, funkční zapojení, stále se zdokonalující neurozobrazovací techniky i propracované přístupové, operační. Za své spolupracovníky si vybrali radiology, otorinolaryngology, oční lékaře, chirurgy, rehabilitační odborníky, anatomy i neurology. Celá publikace je rozdělena na část obecnou, terapii a patologii lícního nervu.

V obecné části je detailně probrána anatomie lícního nervu, zobrazovací metody, oftalmologické a elektrofyziologické vyšetření. Průběh lícního nervu ve skalní kosti je složitý, ale s pomocí schémat a radiologické dokumentace se dá naučit. Podstatně složitější jsou různé neurochirurgické přístupy k lícnímu nervu (translabyrintální, transotický, retrosigmoideální transmeatální atd.). Mezi speciální funkční testy jsou řazeny sluchové kmenové evokované potenciály, tónová a slovní audiometrie, elektronystagmografie, vyšetření stapediálního reflexu a reflexu m. tensor tympani. V kapitole *Elektrofyziologické vyšetření nervus facialis* jsou popsány kondukční studie, transkraniální magnetická stimulace, jehlová EMG, blink reflex i test excitability lícního nervu (stimulace nervu povrchovou elektrodou, kdy se hodnotí intenzita stimulačního proudu při prvních viditelných záškubech mimických svalů; porovná se se zdravou stranou). Na závěr kapitoly je uveden diagnostický standard u lézí n. facialis.

Ve druhé části publikace – *Terapie* – jsou shrnuty zásady hodnocení poranění a principy regenerace periferních nervů. Možnosti chirurgického řešení poranění lícního nervu při expanzi či operaci v zadní jámě se řídí podle vzniku a lokalizace léze, délky defektu nervu a mnoha dalších parametrů. Mezi operační techniky se řadí přímá anastomóza obou konců n. facialis, použití autotransplantátu, podpůrné anastomózy a další. Jsou popsány i možnosti plastické rekonstrukce v obličeji (vč. přenosu volného štěpu m. gracilis či m. latissimus dorsi), hypoglossofaciální anastomóza, závěsy a svalové transplantace, okuloplastické operace. Při operacích v oblasti mostomozečkového koutu či v mozkovém kmeni je důležitá intraoperační monitorace.

Třetí část knihy – *Patologie lícního nervu* – se podrobněji zabývá jednotlivými klinickými jednotkami. V kapitole *Chirurgická terapie periferní parézy Bellova typu* autoři podávají přehled dřívějších chirurgických přístupů, které však již byly opuštěny. V současnosti je indikace chirurgické dekomprese při periferní lézi Bellova typu stále velmi kontroverzní. Autoři publikace již dekompresní výkony vůbec neprovádějí. Jiná situace je u hemifaciálního spazmu. Při selhání léčby botulotoxinem a současně při průkazu neurovaskulárního konfliktu používají techniku mikrovaskulární dekomprese. Obávané komplikace výkonu – permanentní léze lícního nervu či hluchota – již poklesly z hodnot 3,2 % na současných 1,5 %. Pro neurochirurga i neurologa je velmi významná kapitola *Vestibulární schwannom a nádory mostomozečkového koutu* (meningeomy, schwannomy n. V, VII, IX, XII, metastázy, ependymomy, papilomy, lipomy, paragangliomy a netumorózní expanze). V závěru kapitoly jsou uvedeny poruchy lícního nervu při patologii spánkové kosti, léze v parotické oblasti a poranění lícního nervu.

Literární reference jsou uvedeny za každou kapitolou. V závěru publikace se nachází věcný rejstřík.

Celá kniha je psána logickým a přes různost autorů jednotným stylem. Je doplněna velkým množstvím CT i MR snímků, schémat, fotografií, snímků z operací. Informace obsažené v publikaci jdou do hloubky, do úrovně, která není dostupná v jiných přehledových publikacích. Svým záběrem do širokého okolí – vč. otorinolaryngologické a oftalmologické problematiky, struktur baze lební – je kniha zdrojem informací pro celou řadu odborníků. Pro potřeby klinika – jak chirurgického zaměření, tak i diagnostika s konzervativním přístupem – je publikace velmi důležitá a jistě se pro lékaře stane tím podnětem, který vede k dosažení vyšší úrovně v dané problematice.

doc. MUDr. Edvard Ehler, CSc.